

m-re délre. A korábbi megfigyelések alapján a lelőhely kiterjedése K–Ny-i irányban kb. 150 m lehet. A korábbi és a jelenlegi gyűjtésből származó cserepek alapján a településnyomot az újkőkor időszakára (DVK és lengyeli kultúra) idejére keltezhetjük. A lelőhelyről az 1980-as években gyűjtött cserepek, kőeszközök a Vasvári Múzeumba, 2004-ben a leletek a Savaria Múzeum régészeti gyűjteményébe kerültek.

Farkaslyuki-dűlő (hrsz.: 0179/5): A lelőhely a községtől délre található a Verna-patak (Sió-patak) K-i oldalán emelkedő dombháton. Az egykor Alsóoszkóból Kozmafára vezető úttól K-re, egy domb tetején, legalább 200×50 m-es, É–D-i irányban elnyúló területen elszórva jellegtelen őskori cserepeket gyűjtöttünk.

Hegytáji-dűlő (hrsz.: 0179/1–2): A lelőhely a községtől délre terül el a Verna-patak (Sió-patak) K-i oldalán emelkedő domboldalon. Az egykor Alsóoszkóból Kozmafára vezető úttól Ny-ra, egy domb tetején, és annak Ny-i oldalán, egy legalább 200×200 m-es területen a felszínen elszórva jellegtelen őskori, római kori és Árpád-kori cserepeket gyűjtöttünk.

Keleti kertalja, Kossuth utca 48–50. (hrsz.: 35–36/2): A lelőhely a község középkori templomától KDK-re található, egy különálló kis dombon, a felszínen, egy kisebb területen (kb. 20×20 m) középkori kerámia- és téglatöredékek gyűjthetők. Ugyanitt egy szétszántott kemence nyoma is látszik a szántásban. A kisméretű településmaradvány a középkori Oszkó egyik épületének helye volt, amelynek kora a gyűjtött cserepek alapján a 13–14. századra keltezhető.

Magyarosi-dűlő (hrsz.: 0190/16–17): A lelőhely a községtől délre helyezkedik el, a Verna-patak (Sió-patak) Ny-i oldalán, a vízfolyást kísérő domboldalon, a dombperem és a patak között félúton. A felszínen, egy kisebb területen (kb. 20×30 m) római kori kerámia- és téglatöredékek (köztük nagyméretű római kori hombáredények töredékei), továbbá római kori téglá- és tetőcserép-töredékek gyűjthetők. A lelőhely a korábbi gyűjtések adata alapján bizonyosan benyúlik a mai gyümölcsös alá.

Rókalyuki-dűlő (hrsz.: 056/9–11): Az egykori tsz-gyümölcsös ma részben felhagyott, részben művelés alatt álló területe terepbejárásra nem volt alkalmas. Az 1970-es években a gyümölcsös É-i részén egy őskori őrlőkövet találtak, a gyümölcsös területén pedig elszórva több kőbalta, illetve annak töredéke is napvilágra került.

Sió-dűlő: A lelőhely a községtől délre helyezkedik el, a Verna-patak (Sió-patak) jelenlegi medrétől kb. 100 m-re Ny-ra, egy vízjárásos területből kiemelkedő, alig észrevehető, É–D-i irányban elnyúló dombon. A szántásban két jellegtelen őskori cseréptöredéket találtunk.

Temető-domb (hrsz.: 0179/9–14): A lelőhely a községi temetőtől és a temető mellett elhaladó É–D-i irányú dűlőúttól K felé, a Verna-patakra (Sió-patakra) lejtő domboldalon található, attól kb. 250 m-re Ny-ra. A lelőhely alatt egy kiszélesedő vizenyős rét terül el, amelynek régi neve Nádfej, a középkorban pedig Sédő volt, ami a ma is meglévő forrásokra utal. A felszínen most gyűjt-

hető őskori kerámia legnagyobb számban egy kb. 30×30 m-es területről származik, ami szürkésbarna színével válik el a környező talajtól. A korábbi megfigyelések alapján a lelőhely kb. 200 m hosszúságú lehet ÉK–DNy-i irányban. Két szélén egy-egy intenzívebb őskori folttal, közepén, egy kis területen pedig római kori leletekkel (emberarcos edény, mécses, vastárgyak stb.). Az őskori részen korábban elsősorban kerámia- és téglatöredékek kerültek elő, de kőeszközök, kőnyersanyag és bronzbalta szintén származik erről a helyről. Az őskori településnyom cserepei az újkőkorra (DVK) és a késő bronzkorra (urnamezős és halomsíros kultúra) keltezhetőek.

Újhegy: A lelőhely a község szőlőhegyének legmagasabb pontját borító erdejében helyezkedik el, a hegy peremén, körív alakban, az É–D-i irányú, Kám–Nagytilaj úttól kb. 400 m-re Ny-ra. Az út a középkorban már biztosan megvolt. Nem kizárt azonban, hogy nyomvonalra még a középkornál is régebbi, hiszen a Rába-völgyet köti össze a Zala-völgygel. Az erdővel benőtt területen az elmondások szerint a nagyjából 400×300 m-es körív alakú területen összesen kb. 8–9 kisebb, pár méter átmérőjű sírhalmom található, amelyek minden valószínűség szerint a római korból származnak. Néhányat közülük az idők folyamán már megbolygattak, mások teljesen ellaposodtak. A halmok kettes, hármas csoportban állnak. A néphagyomány „Törökdomb”-nak nevezi a sírhalmokat.

Munkatárs: Zágórhidi Czigány Balázs.

KISS GÁBOR

298. Ónod, Malom-dűlő

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ó, Kö

2004. szeptember 24-én terepbejárást végeztünk Ónod határában a Sajólád és Ónod közötti Malom-dűlő elnevezésű területen. A munka időpontjában a terület jelentős részét ősgep és napraforgó takarta, melynek ÉK-i oldalán a Sajó-parti ártéri erdő (Júlia erdő) vonul végig a két település között. A Malom-dűlő É-i végén a folyó folyásirányával párhuzamosan, egy jól körülhatárolható dombhát húzódik végig É–D-i irányban, méretei kb. 40×250 m. Ennek kb. kétharmad része frissen szántott volt, s így lehetőség nyílt a felszínen szórvány anyag gyűjtésére, mely őskori és középkori kerámiák mellett települési nyomok megfigyelését eredményezte. A lelőhely a 0100/27 és 0101/2 helyrajzi számú ingatlanokra terjed ki.

VERES JÁNOS

299. Ópusztaszer, Szermonostor

(Csongrád megye) Á, Kö

2004 folyamán 4,5 hónapot tudtunk a feltáráson dolgozni. Befejeztük a „fakolostor” É-i szárnyán és udvarán korábban megnyitott szelvények területén a mélyebben lévő, tatárjárás előtti kolostorudvar szintjeinek a kibontását. A 2002-ben megnyitott két új szelvényben fel-

tártuk a „fakolostor” 3., 4. és 5. szintjét, alatta a tatárjárás előtti kolostorudvar köves szintjét. Mind a nyolc eddig említett szelvényben feltártuk a kora Árpád-kori település maradványait is. A korábbi években feltárt korai árokrendszerek is sok újabb árokszakkal gyarapodtak. A déli kaputorony előtt átvágtuk, illetve 3 m hosszan kibontottuk a tatárjárás előtti kolostorépületeket övező sáncárkot: itt az árok szélessége 190 cm, mélysége 120–130 cm. A betonút K-i oldalán lévő szelvényeinkben is újabb 8–9 m-es szakaszt bontottuk ki a korai sáncárkoknak. Érdekes és egyelőre érthetetlen az előbbi árokra éppen merőleges, tehát K–Ny-i irányú, az előzővel teljesen azonos kialakítású újabb sáncárok, amelynek kb. 6 m hosszú szakaszt bontottuk ki. Újabb felületet nyitottunk meg a „fakolostor” K-i szárnya fölött. Az épületszárnynak négy helyisége esik a szelvénybe, melyeknek az 1., 2. és 3. szintjét bontottuk ki. Egészben (in situ) kiemeltük a 02/56 sz. kis borzöntő-gödröt, és elhelyeztük a Feszti-körkép épületében lévő állandó régészeti kiállításon.

VÁLYI KATALIN

300. Órbottyán-Őrszentmiklós, Határ-dűlő (Pest megye) N

Bányatelek tervezett kiterjesztéséhez kapcsolódóan végeztem terepbejárást 2004 márciusában. Őrszentmiklós belterületétől É-ra, egy ÉNy–DK-i irányú domboldal alján, egy mára már eltűnt kis vízfolyás közelében a lehumuszolt felszínen egy helyen kevés kvád cserepet találtam. A cserepek kb. 2–3 m sugarú körben heverték a sárga homokon. Objektum feltárása sem itt, sem a lehumuszolt terület többi részén nem mutatkozott. A lelőhely, vagy annak lehumuszolt területre eső része a jelek szerint megsemmisült. Ugyanakkor a lelőhely tovább húzódhat K-felé. A leletek a Tragor Ignác Múzeumba kerültek.

KÓVÁRI KLÁRA

301. Paks-Csámpa (Tolna megye) Ó, R, Kö

Csámpa: 2004. április 27-én Csámpa déli házaival szemben, a 6. sz. út DK-i felén, a Csámpa-patak ÉK-i oldalán emelkedő, lucernával beültetett domb főleg déli részén néhány római és kevés jellegtelen, apró őskori cserepet találtam. A lelőhely pontos kiterjedése jelenleg nem állapítható meg.

Sáfrány-tanya (Ráctemető): Terepbejárást végeztem az egykori úgynevezett Sáfrány-tanya helyén, amely azonosítható a mára elenyészett Ráctemető nevű dűlővel. Utóbbit Wosinsky Mór S-végű hajkarikás lelőhelyként közölte, előbbi helyen pedig Gaál Attila és Mészáros Gyula gyűjtött középkori kerámiát és viseleti elemeket 1971–72-ben. A lelőhely a középkori Csámpa falu templomával azonosítható. Tudomásunk van róla, hogy a 19. század végén Daróczy Zoltán helyi bir-

tokos, későbbi történész-genealógus a templomrom feltárását tervezte.

A lelőhely a 3. katonai felmérésen jelölt Ráctemető helynév és az EOVTérképen jelölt tanya alapján könnyen azonosítható a 6. sz. útról lekanyarodó földút mentén fekvő, a környezetéből határozottan kiemelkedő, fennsíkszerű, rétként használt dombbal. A tanya a felszíni nyomok alapján a domb déli lábánál állhatott. A domb DNy-i részén egy beszakadt pincének tűnő mélyedés É-i és D-i falában egyaránt kevés, apró téglá- és habarcsdarabot; valamint jellegzetes, kicsi embercsont-darabkákat figyeltem meg. A középkori templom az ÉNy–DK irányú domb déli részén állhatott: a magaslestől Ny-ra valamint a déli partoldalban, egyaránt térdig érő fűben néhány középkori téglá- és habarcs töredéket találtam. E dombtól K-re a domboldal alsó részét kb. 150×30–40 m hosszan elmarkolták, a mesterséges vizesárok É-i oldalán futó földút vonaláig. A füves rézsűben jelenségek nyomát nem tudtam megfigyelni, de gyűjtöttem kevés jellegzetes középkori cserepet.

K. NÉMETH ANDRÁS

302. Paks-Dunakömlőd, Sánchegy, Lussonium (Tolna megye) B, Ró

2004. július 5. és augusztus 6. között folytattuk a régészeti feltárást a római erődben.

Az ásatás célja a 32/13-as szelvényben a 72/1-es kutatóárokmal már egy 2 méteres szakaszon megtalált északi erődfal további tisztázása, valamint az erőd északi kapujának K-i, hiányzó tornyának lokalizálása. Ennek a kapunak a Ny-i kaputornyát az 1994-es ásatás során hozzávetőleges pontossággal már sikerült meghatározni. A 33/13-as szelvényben az erőd északi fossájának kibontása volt az elvégzendő feladat. A lussoniumi erőd kutatás számára problémát jelent, hogy a Sánchegy északi felén, ott, ahol az erőd északi bejárata volt, igen kedvezőtlenek a domborzati viszonyok, a sárga löszös altalaj felett vékony a római rétegeket is magába foglaló kultúrréteg. Ráadásul – mint ez az ásatás során be is bizonyosodott – a hegy (ill. erőd) ezen része esett leginkább áldozatul az újabb kori tereprendevezéseknek.

A 32/13-as szelvényben, a gépi humuszolás után a szelvény déli részében egy mély bronzkori gödröt tártunk fel, betöltése égett faszenes, paticsos föld, benne sok edénytöredék (részben összetartozó) az objektum jelentős és szép lelete volt az egészben előkerült mészbetétes kicsi bögre. A szelvény déli metszetalában egy másik, a mai felszínhez nagyon közeli őskori objektum vált láthatóvá, melyet a gép elpusztított. Az objektum betöltése átégett vöröses agyag, faszenes csíkokkal. Bronzkori kerámia volt benne. A 32/13-as szelvény déli falától mintegy 2 m-re északra a löszös altalaj egy hirtelen lépcsővel meredeken lejtteni kezdett, egy kb. 60 cm-es lépcsőt alkotva. Ezt a lépcsőt részben metszve, a szelvény nyugati részén, a fentebb említett bronzkori objektumtól két másik objektumot bontottunk ki.